

Anhels de llibertat: la Segona República a Berga.

Introducció

Aquest treball de recerca ha estat fruit de l'esforç continu de molts mesos. Sabiem que el recorregut fins arribar al redactat final seria un camí llarg i tortuós: cal ser conscient que els llibres d'actes de l'Ajuntament de Berga tenien a sobre la pols de més de 75 anys. I de fet, hem hagut de fer ús sobretot de la recerca i la lectura de múltiples sessions plenàries, així com també de diversos diaris de l'època com: *"El Bergadà"* i *"Acció Popular"*, els quals ens han permès investigar i tenir constància de diversos fets del moment, de la forma de viure i de pensar. Aquest és, doncs, un treball centrat notòriament a Berga, relacionant-lo, és clar, amb els successos de Catalunya i l'Estat.

El contingut del treball

Hem dividit el nostre treball de recerca en tres apartats. Després de parlar lògicament de tot l'afer de la proclamació de la II República, fent incís també en el context històric en què ens trobàvem, comencen els tres blocs principals: el bienni reformista, el bienni negre i la guerra civil.

Proclamació de la Segona República

El monarca Alfons XIII, que governava amb inestabilitat després de la mort de Primo de Rivera, es va veure obligat a convocar uns comicis municipals a 12 d'abril de 1931, els quals, en nombre de regidors, van guanyar les forces monàrquiques que gaudien de molt suport a les zones rurals. Tanmateix, els partits republicans, que havien sortit victoriosos a les grans ciutats, aconseguiren aglomerar un major nombre de vots.

A Berga, es presentaren dues coalicions:

- Ateneu Catalanista Republicà (esquerres, vinculats a l'entorn d'ERC)
- Centre Autonomista del Berguedà (dretes, format bàsicament per militants de la Lliga)

Aquestes formacions van aconseguir 7 regidors cadascuna, però en nombre de vots guanyà l'Ateneu Catalanista, essent el primer alcalde republicà en Josep Mª Badia i Sobreviyas.

Bienni reformista: fets del gener de 1932

Amb d'incompliment de salaris tant en el tèxtil com en la mineria a Figols, organitzacions anarcosindicalistes com la CNT i sobretot la FAI, promogueren durant quatre dies, del 18 al 21 de gener, una vaga que pretenia ser revolucionària, i que, a Berga i comarca, va tenir una important transcendència.

Després que a Berga el dia 18 comencés la vaga en el tèxtil, la mineria a Figols amb prop de 800 treballadors, s'afegí també a la protesta. Diverses poblacions de l'Alt Llobregat es veieren afectades per aquest esdeveniment vaguístic i les Corts de Madrid, amb l'objectiu d'evitar mals majors, aprovaren que l'exèrcit sufoqués la insurrecció.

El dia 22 pràcticament totes les poblacions es trobaven ja en un clima de normalitat, després que, en el cas concret de Berga, tropes militars des de Manresa reprimissin la protesta i detinguessin a Berga vint-i-un obrers, set d'ells atrinxerats amb

bombes i armes en una casa del carrer Boixader, i a Figols destacar que es comptabilitzaren un total de 41 detinguts. Els objectius de la vaga no es van veure aconseguits, ja que els salaris en lloc d'incrementar-se encara es van abaixar més i, aleshores, el moviment anarquista va tardar mesos a reprendre les seves activitats.

L'Escola de Muntanya o Colònia Permanent

Amb l'inici de la República, comença arreu una etapa reformista de modernització del país. A Berga també hi hagué molts progressos, però l'obra que més ressalta és la instal·lació de l'Escola de Muntanya al Pla de l'Alemanya.

La història comença abans de la proclamació de la República, una vegada finalitzada l'exposició

Tota la premsa espanyola es va fer ressò de la revolta revolucionària del gener de 1932 a Figols (ARXIU FOTO-VIDEO LUIGI)

Berga. - Explosivos encontrados por la fuerza pública en la casa desde donde fué hostilizada por los sediciosos

universal de Barcelona l'any 1929, quan el comisari general de Suècia, Albert Wingvist, va oferir el pavelló, utilitzat per aquest país en l'exposició, a l'Ajuntament de Barcelona.

L'Ajuntament de Barcelona en va acceptar l'oferta i va encarregar un estudi per crear una colònia permanent amb capacitat per a 300 noies de constitució feble, a les quals els anés bé l'aire de muntanya per millorar la seva salut.

El traspàs del Pavelló a l'Ajuntament de Barcelona s'oficialitzà a principis de 1931, quan el consistori barceloní va posar en concurs, entre les ciutats de muntanya, quina acolliria finalment la colònia permanent.

Berga, en els terrenys del Pla de l'Alemanys, va ser la ciutat escollida per acollir aquest centre escolar permanent. L'actuació del regidor berguedà de l'Ajuntament de Barcelona, Pere Comas, hi

La fotografia ha esdevingut, al llarg del segle XX, una font extraordinària d'informació històrica (ARXIU FOTO-VIDEO LUIGI)

va tenir alguna cosa a veure. La inauguració de l'escola, la va dur a terme l'honorable president de la Generalitat, Francesc Macià, concretament el dia 14 d'agost de 1932.

El projecte final va consistir en la instal·lació del Pavelló de Suècia juntament amb un edifici de tres plantes, que posseïa tots els equipaments de primera necessitat: 8 aules, servei de menjador, habitacions, serveis d'higiene i un gran jardí on es podien fer les classes a l'aire lliure. A més, es disposava d'una gran extensió de terrenys que s'utilitzaven com a camps d'investigació, on s'hi feien pràctiques agrícoles o simplement camps per practicar esport.

Bienni Negre: Els fets d'octubre de 1934 i l'empresonament de l'Ajuntament de Berga

Al 6 d'octubre de 1934, el govern de la Generalitat es va aixecar contra la República, degut a la dretanització del govern de Madrid i la conseqüent derogació de la llei de contractes de conreu.

L'estiu de l'any 1934 es va viure sota un clima de gran tensió que va desembocar en una revolta armada, que fracassà i tingué greus conseqüències per a Catalunya: la suspensió i empresonament del govern de la Generalitat i dels càrrecs electes dels ajuntaments més importants del país, entre els quals s'hi trobava la totalitat de l'Ajuntament de Berga.

Aquest govern presidit per l'alcalde Joan Illa no va ser restituit fins el 17 de febrer de 1936, en motiu del triomf electoral del Front Popular.

La guerra civil

La guerra civil no va portar grans batalles a la ciutat de Berga, però sí algun bombardeig i sobretot la misèria i la fam.

La ciutat es va veure "invasada" pels refugiats republicans, a mesura que augmentava el front franquista.

Durant la guerra, Berga, com moltes altres ciutats de Catalunya, va emetre paper moneda per suplir la falta de liquiditat econòmica.

Destacar breument que Berga i comarca va ser una de les zones amb menys assassinats anarquistes, tot i els crims contra el secretari Santandreu, per exemple. En aquest desafortunat període, també hem sabut que el santuari de Queralta va ser cedit el 1938 al comitè d'educació militar de Catalunya, convertint-se així en un centre d'instrucció militar.

Conclusions

No podem concloure aquest breu resum sense expressar el nostre més profund agraïment a en Xavier Pedrals, a en Josep Carreres i a la Ramona Bruch, que ens han guiat i, amb els seus coneixements, de ben segur que hem assolit un millor projecte. Dir també que ens ha plagut recuperar la memòria històrica i recordar tots els personatges que visqueren i s'implicaren en la vida pública i política, intentant fer constar Berga dins el mapa territorial. Un objectiu que, tot i els temps de guerra, els portà a plantejar-se la construcció d'un Hospital Comarcal, un museu, una biblioteca o un centre de guarició per a leprosos.

Per acabar, només dir que desitgem de tot cor que les ferides obertes pel passat de la guerra i la contrarietat ideològica, no ens facin caure mai més en una batalla fratricida, i que aquestes puguin cicatritzar, conciliant les diverses ideologies sota un clima confraternal i respectuós, objectiu de fet, plenament republicà.

AUTORS: GERARD RINCÓN ANDREU I QUIM ESPELT SANTANDREU
TUTORA: MAGDA LAPUERTA
CENTRE: ESCOLA XARXA (BERGA)